

В. Голуб

ЧИННИКИ ВЗАЄМОВІДНОСИН ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ

Розглянуто чинники взаємовідносин державного управління та волонтерського руху як обставини, умови, рушійні сили й причини, що визначають вид стосунків та здійснюють вплив на процес їх формування та розвитку. Проаналізовано підходи до визначення груп цих факторів та запропоновано їх класифікацію за критеріями, зумовленими обставинами взаємин держави та волонтерства. Визначено основні чинники, що відіграють особливу роль в еволюції відносин органів влади та волонтерського співтовариства.

Ключові слова: волонтерство, волонтерський рух, державне управління, органи влади, взаємовідносини, фактори, чинники взаємовідносин, класифікація чинників.

Існування волонтерського руху в Україні як невід’ємного складника громадянського суспільства зумовлює виникнення певних відносин його структурних елементів із органами влади, що пояснюється спільністю цілей та завдань щодо вирішення соціальних проблем громадян, громад, територій та держави загалом. Адже, незважаючи на певну протилежність одне одному, громадянське суспільство й держава є тісно пов’язаними феноменами [1]. Розвиток вітчизняного волонтерства, що спостерігається внаслідок демократичних перетворень та євроінтеграційних процесів, створює підґрунтя для формування громадської думки стосовно цього явища. Переважно позитивне ставлення суспільства до волонтерства, спричинене його суспільною значущістю, не може не привертати увагу державного управління до “гравця”, з яким воно має спільне поле діяльності та схожі цілі. Своєю чергою, це впливає на тип відносин між владою та представниками волонтерського співтовариства, що може бути визначальною ознакою ефективності державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Феномен “Євромайдану” та події кінця 2013 – поч. 2014 рр., які отримали історичну назву “Революції гідності”, засвідчують перспективи розвитку волонтерського руху в Україні, його подальшу інтеграцію в суспільне життя українського народу. Поступово, а в деякі періоди історії й стрімко, українське волонтерство впевнено набирає обертів, міцно вкорінюючись у вітчизняний ґрунт та набуваючи ознак повсякденного явища. Зважаючи на це, неможливо не враховувати чи недооцінювати роль волонтерської діяльності в суспільному розвитку та її вагу як суб’єкта поступальних перетворень.

З огляду на це, питання встановлення дієвих, ефективних взаємо- та суспільно корисних відносин державного управління й волонтерства набувають все більшої актуальності. Необхідно зауважити, що йдеться не про окремі відносини чи випадки міжсекторальної співпраці, а систему взаємовідносин, що “має забезпечувати задоволення прав та інтересів різних соціальних груп і реалізацію ефективної державної політики, урахуваючи потребу збалансування інтересів національного, групового й індивідуального рівнів” [2].

Ці питання перебувають у площині державної політики у сфері волонтерської діяльності, яка наразі задекларована чинним законодавством. Проте вона не має ознак комплексності, системності та уніфікованості підходів до реалізації в різних регіонах України,

а натомість проявляється в окремих заходах державних органів, спрямованих на визначення статусу волонтерських організацій, а також інформаційну, методичну та інші види підтримки волонтерської активності. Ми погоджуємося з твердженням А. Стойки про те, що взаємодія органів державної влади і громадських організацій може бути ефективною за умов, якщо вона носить комплексний і постійний характер, зафіксований у відповідних програмах взаємодії [3]. Саме тому формування системи взаємин влади та волонтерства виявляється неминучим і, з огляду на вищезазначене, назрілим. Адже це сприятиме їх трансформуванню в площину соціального партнерства, від якого державне управління отримуватиме значно більше користі, що може проявлятися не лише в посиленні його авторитету серед громадян, але й зростанні їхньої довіри до владних структур [4]. А в цьому процесі надзвичайно важливим є врахування чинників, які впливають на якість державно-волонтерських взаємовідносин, так само як і на всі суспільні явища. Адже їх виявлення та визначення ступеня їх впливу на різні аспекти життєдіяльності людей є необхідною умовою розуміння соціокультурних процесів, що відбуваються в суспільстві та характеризують поведінку його представників, їх ціннісні орієнтації, погляди, традиції та ментальні риси [5]. Саме вони визначають вид системи відносин та, як наслідок, ефективність державної політики у сфері волонтерської діяльності загалом.

Питанням міжсекторального партнерства присвячені праці багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Серед них доцільно згадати В. Голубь, Ю. Мороза, Ф. Рудича, О. Самбука, А. Стойки та інших, які акцентували свою увагу на ролі та значущості взаємодії інституцій громадянського суспільства з органами публічної влади в процесі державотворення, а також на особливостях, складностях та протиріччях українського ментального соціального та культурного розвитку в контексті формування громадянського суспільства.

Досліджуючи фактори, що впливають на процеси взаємин держави та волонтеріату, треба згадати вчених, які зосереджували свою увагу на факторному аналізі суспільних процесів. Це, зокрема, В. Куйбіда, Н. Маслово, А. Шаповалова й інші.

Попри приналежність волонтерського руху, до загальної структури громадянського суспільства, взаємини якого з владою достатньо досліджені, волонтерство як соціальне явище має специфічну сутність, що позначається на його взаємовідносинах із державним управлінням. При цьому обставинам, що зумовлюють особливість таких відносин, досі належної дослідницької уваги даремно не приділено, адже їх науково обґрунтоване врахування зумовлює прийнятний різновид зв'язку держави з волонтерським середовищем.

Таким чином, зазначена характеристика стану справ у досліджуваній сфері та власне обмеженість таких досліджень зумовлюють потребу додаткової наукової розвідки, зміст якої визначає цілі цієї статті. Вони полягають у аналізі чинників взаємовідносин державного управління та волонтерського руху, на цій основі теоретичному обґрунтуванні класифікації виділених факторів та виокремленні ключових за ступенем впливу одиниць.

Будь-які суспільні процеси, зокрема взаємовідносини державного управління з волонтерським рухом, зумовлюються низкою обставин, свідомо чи несвідомо спричинених задля досягнення певного рівня свого розвитку. Комплекс таких обставин сукупно з умовами, рушійними силами та причинами, що визначають вид відносин держави та волонтеріату, розглядається як чинники (фактори), які здійснюють вплив на цей процес (далі – чинники (фактори) взаємовідносин).

Дослідження теоретичних засад будь-яких явищ буде неповним без аналізу факторів їх виникнення та розвитку [6]. Чинники взаємовідносин існують постійно,

здійснюючи різний за силою та інтенсивністю вплив на ці процеси, залежно від різних обставин: часу, території, оточення тощо. Так, скажімо, чинники, які на сьогодні можуть розглядатися як переважні, не мали відповідного впливу у період зародження української незалежності, до якого належить і час появи сучасного волонтерського руху в країні. Серед них масштабність волонтерської діяльності, авторитет лідерів волонтерського співтовариства тощо, адже через свою невелику чисельність, скромне ресурсне забезпечення та незначний рівень охоплення населення своїми послугами на початку 90-х рр. ХХ ст. волонтери не мали реальної змоги впливати на характер взаємовідносин із державними інституціями, задовольняючись фактом власного визнання як соціально корисного явища з боку останніх. Натомість саме ці фактори розглядаються як найдієвіші з погляду формування взаємовідносин з державою у період згадуваних вище подій Євромайдану та Революції гідності, внаслідок того, що реально спонукають владу враховувати інтереси громадськості в процесі вибудовування взаємин.

Враховуючи проілюстроване, можна констатувати, що ті чи інші чинники можуть розглядатися з огляду на різні підходи до їх детермінування. У запропонованому варіанті ознакою визначення факторів став тип впливовості суб'єктів взаємовідносин. Очевидно, що вплив будь-якого із суб'єктів на процес взаємин домінуватиме, в інтересах того з них комунікація і відбудуватиметься.

Використання факторного аналізу передбачає з'ясування суті та змісту чинників, що зумовлюють діяльність системи, а аналіз їх взаємодії – з'ясування компонентної бази [7]. Отже, під час розгляду тих чи інших факторів вважаємо за можливе групувати їх з огляду на різні умови, обставини, аспекти тощо. Такі мірила пропонуємо називати критеріями а їх сукупність – класифікацією чинників взаємовідносин.

З огляду на це, можна запропонувати класифікацію факторів взаємовідносин, що, на нашу думку, охоплює основні підходи до розгляду більшості чинників, які впливають на процеси взаємовідносин державного управління та волонтерського руху (рис. 1).

Може існувати безліч факторів взаємовідносин, так само як і критеріїв, за якими вони класифікуються. Запропонований варіант, на нашу думку, охоплює основні чинники, що зумовлюють тип або суть відносин влади з волонтерським співтовариством. Їх урахування дозволить як органам виконавчої влади та місцевого самоврядування, так і волонтерським організаціям вживати адекватні заходи щодо підвищення ефективності цього процесу або ж запобігати небажаним його наслідкам.

Так, наприклад, необхідно зважати на *загальні*, з огляду на рівень охоплення, чинники, якими можуть бути певні концептуальні засади взаємовідносин, правове поле, у якому відбуваються контакти, традиції, що склалися в певній країні (регіоні), тенденції щодо їх змін тощо. Тобто, це властиві для всіх суб'єктів комунікації фактори, нехтування якими не сприятиме встановленню бажаної моделі взаємин. Водночас при задоволенні запитів обох сторін не меншу вагу мають і *спеціальні* чинники, до складу яких можна зарахувати специфіку, направленість діяльності кожного з учасників взаємовідносин, їх внутрішню регламентацію, усталені норми, досвід, узвичаєння тощо.

Окрім того, фактори конституційності, законності, відповідності нормативно-правовій базі та статутним положенням органів влади й волонтерських організацій складають групу *регламентованих* чинників, а традиції та інші неписані правила, відповідно, є складниками комплексу *нерегламентованих* чинників, з огляду на їх нормативну визначеність.

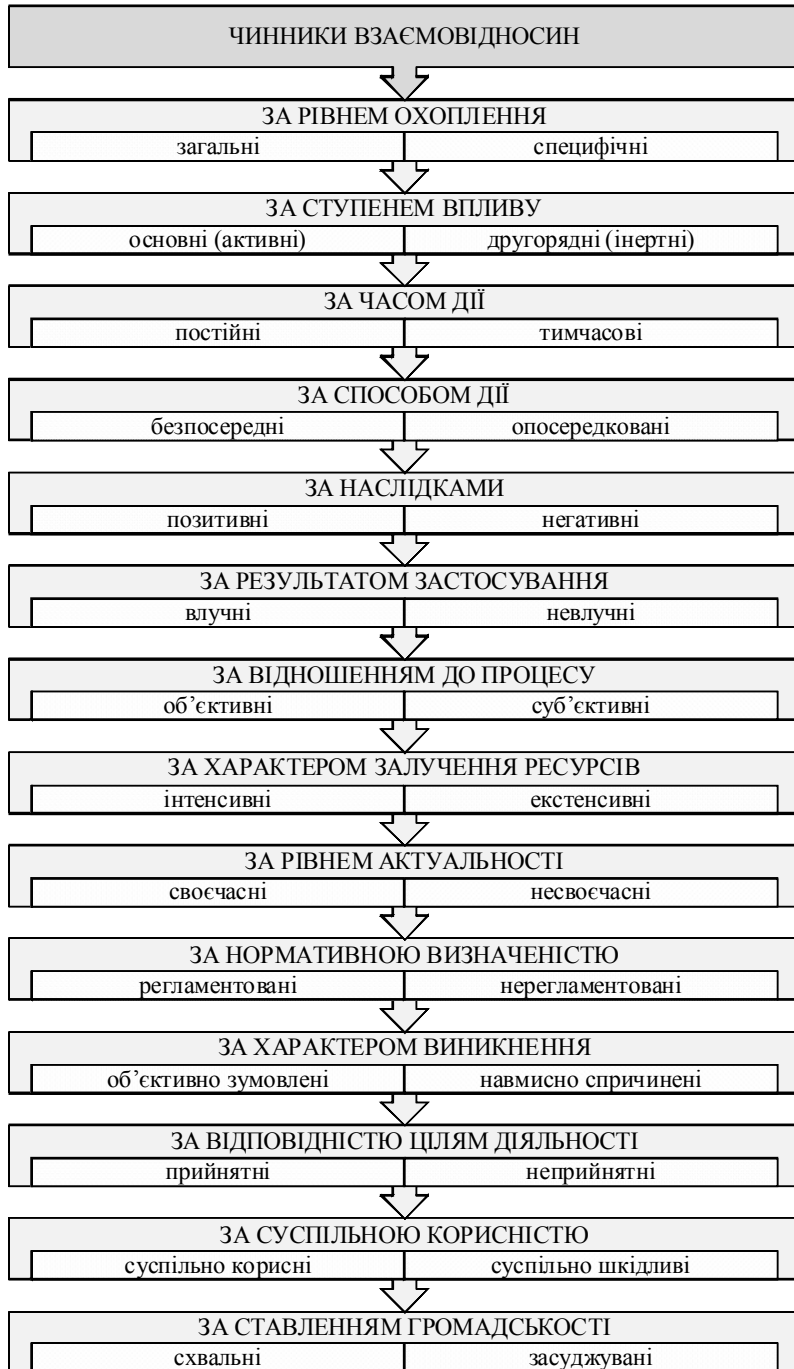

Рис. 1. Класифікація чинників взаємовідносин державного управління та волонтерського руху

Найхарактернішими є фактори, пов'язані з ознаками впливу суб'єктів відносин на їх процес, зокрема ступенем цього ефекту. Поділяючись на *основні* та *другорядні*, вони демонструють свою вагу при формуванні системи зв'язків. Так, до першої категорії потрібно зарахувати такі активні чинники, як відповідність задекларованим цілям та завданням, авторитет інституцій, організацій та їхніх лідерів, спроможність (зокрема ресурсну, організаційну, інформаційну тощо), ставлення до них "агентів впливу", репутацію тощо. До другої групи так званих інертних факторів належать усі, що не чинять визначальний вплив, проте сукупно формують ставлення суб'єктів взаємовідносин один до одного. До їх переліку можуть належати певні знання, уміння, навички, здатності, схильності тощо.

Нами зазначалось, що вся сукупність факторів взаємовідносин існує перманентно, проте окремі з них мають особливість *постійної* (або відносно постійної) дії, інші обмежуються *тимчасовою* дією. Так, перша група охоплює власне потребу в реалізації мети таких відносин, їх нормативно-правовий аспект, досвід та традиції, значення яких з часом лише підсилюється. Натомість до другої групи ми відносимо ситуативні чинники, тобто такі, що викликані тимчасовими, перехідними умовами або зорієнтовані на мінливість певного стану. Іншими словами, це фактори актуальності, нагальності або часової доцільності, що мають вагу в певний період. Як приклад можна навести співпрацю органів влади з волонтерськими групами під час проведення в Україні та Польщі Чемпіонату Європи з футболу "Євро-2012". З метою підтримки успішної реалізації проекту передбачалася участь у ньому волонтерів за двома напрямками: волонтери від УЄФА та волонтери від урядів країн і органів влади міст, що приймають Чемпіонат [8]. Така масштабна взаємодія була затребуваною в період підготовки та проведення відповідних заходів і зовсім не передбачає (хоча й не виключає) її пролонгацію.

Близькими за змістом, але відмінними за сутністю, є фактори, що визначаються ступенем актуальності свого застосування. Ми їх умовно поділяємо на *вчасні* та *невчасні*, залежно від їх відповідності умовам ситуації. У недоречний час та за несприятливих умов вжиті чинники не означають їхню непридатність, однак значно зменшують ефект свого застосування. Натомість своєчасне й обґрунтоване їх застосування, як обов'язкова умова їх необхідності, виявляє значно більшу результативність взаємовідносин.

Безпосередніми з огляду на спосіб своєї дії, ми вважаємо фактори, вплив яких чиниться конкретно суб'єктами взаємовідносин, або притаманні суто ним визначальні якості чи здатності, властиві тільки ним характерні ознаки, належні лише ним ресурси. *Опосередковані* чинники враховують рекомендації, сторонню участь, громадську думку, переконання авторитетних членів суспільства тощо, які в непрямий спосіб чинять вплив на тип взаємовідносин.

Якість, доцільність та впливовість тих чи інших факторів може розглядатися з погляду на наслідки та результати їх застосування, а також суспільну корисність. Ми вважаємо, що, із огляду на це, вони можуть бути *позитивними* / *негативними*, *суспільно корисними* / *суспільно шкідливими* та *влучними* / *невлучними*. Як видно, кожен з трьох критеріїв має по дві групи діаметрально протилежних, взаємовиключних ознак. Прикладами можуть слугувати будь-які чинники, залежно від їх ролі у процесі формування взаємин. Відповідно до наслідків, результатів та суспільної корисності застосування тих чи інших чинників, їх адекватне, доцільне та виправдане використання може бути кваліфіковане як позитивне, влучне та таке, що спричиняє соціальну користь,

а в іншому випадку – негативне, невлучне та суспільно шкідливе. Питання застосування тих чи інших факторів перебуває переважно в площині аналізу та прогнозування, своєчасне здійснення якого забезпечить учасників взаємовідносин від небажаних наслідків та результатів, а також суспільної шкоди.

Ще один критерій, завдяки якому абсолютно всі чинники поділяються на *об'єктивні* та *суб'єктивні*, – відношення до процесу взаємовідносин, коли застосування певних факторів залежить чи не залежить від його учасників. Якщо більшість згаданих чинників належить до категорії об'єктивних, то до суб'єктивних потрібно зарахувати бажання (або небажання) розвивати стосунки, харизму, лідерські якості, здатність брати на себе відповідальність, уміння вести переговори, риси характеру, інші персональні особливості та психологічна сумісність представників сторін взаємодії тощо.

Певною схожістю з попередніми позначаються чинники, згруповані за ознаками свого виникнення, як *об'єктивно зумовлені* та *навмисно спричинені*. При тому, що складники першої групи не надто різняться від змісту вищезгаданих об'єктивних факторів, тобто виникають та застосовуються незалежно від прагнення учасників відносин, протилежні ним чинники створюються та вживаються волею суб'єктів взаємовідносин. Застосування факторів, які самостійно органічно не можуть впливати на вид контактів, передбачає навмисне створення відповідних умов, коли ці аспекти матимуть певне значення. До таких чинників можуть належати різні форми заохочення, штучна мотивація, стимулювання, умовляння, а також здатність моделювання, прогнозування, проектування та передбачення ситуацій аж до конструктивного фантазування.

За видом залучення ресурсів чинники взаємовідносин можуть поділятися на *інтенсивні* та *екстенсивні*. Природно, що кожен із суб'єктів зацікавлений у максимально можливому, доцільному й раціональному використанні інформаційного, організаційного, матеріального, фінансового та людського ресурсу свого партнера в ході співпраці. Такі обставини можуть слугувати потужним мотиватором на противагу досить обмеженому включенню ресурсів у цей процес або повного позбавлення можливості користування партнерським ресурсом, що зменшує потяг до взаємодії.

Очевидно, що запорука встановлення дієвих взаємовідносин перебуває в площині їх відповідності статутним цілям та завданням діяльності суб'єктів таких відносин. При цьому, чим більш наближене коло питань, якими зумовлена співпраця, до ключових засад діяльності організації, тим більш *прийнятними* є чинники таких взаємовідносин. І навпаки, *неприйнятні*, з цієї позиції, фактори можуть характеризуватися як стримуючі сили стосовно прагнення розвитку зв'язків.

Відповідна залежність прослідковується в оцінці чинників ставлення громадськості до державного управління, волонтерського руху та їхніх взаємовідносин. Переважна підтримка людьми одного з партнерів обов'язково впливає на іншого щодо перспектив відносин на користь їхнього розвитку. У нашому комплексі такі чинники позначені як *схвальні*, а протилежні за змістом – *засуджувані*, тобто такі, що не забезпечені підтримкою громадян, а, отже, деструктивно впливають на тип взаємин влади та волонтерського співтовариства.

Аналіз чинників взаємовідносин державного управління та волонтерського руху дає підстави для виокремлення з їх числа п'яти *ключових* факторів, що об'єктивно мають

пріоритет у порядку застосування, визначальний вплив на тип відносин, більш вагоме значення в процесі формування взаємин. Іншими словами, сутність взаємовідносин держави та волонтерського сектора зумовлена саме наявністю (або відсутністю) цих ключових факторів, до яких доречно, на нашу думку, зарахувати:

1. Політичний режим. Це зумовлено тим, що його визначальною ознакою є налагодженість механізму взаємодії народу і влади [9]. Очевидно, що за умов демократії міжсекторальна взаємодія є звичайним явищем на протигагу тоталітарним і авторитарним державам. Адже апіорною вимогою демократичного режиму є формування системи органів та інститутів, що забезпечують нормальне функціонування громадянського суспільства [10]. А оскільки його невід'ємним складником є волонтерський рух, політичний режим можна вважати базовим аспектом перспектив державно-волонтерських відносин, який належить до більшості груп чинників, розташованих ліворуч на схемі класифікації факторів взаємовідносин (загальні, основні, постійні, безпосередні, об'єктивні, об'єктивно зумовлені, регламентовані тощо).

2. Ступінь розвитку громадянського суспільства. Показник, що тісно пов'язаний із попереднім, проте самостійно чинить суттєвий вплив на тип відносин державної влади та волонтеріату. У процесі демократичних змін громадянське суспільство виокремлюється, утворюючи відносно самостійну сферу суспільного життя, в основі якого – добровільна індивідуальна ініціатива [11]. Ставлення суб'єктів один до одного так чи інакше зумовлюється позиціями громадянського суспільства в державі та його взаєминами з державним сектором, оскільки волонтерство як явище є проявом громадської соціально спрямованої активності. Чим вищий ступінь розвитку громадянського суспільства, тим більша вірогідність встановлення такого типу відносин, що відповідає вимогам обох сторін та суспільства загалом. Зазначений показник характеризується практично тим самим набором класифікаторів, як і попередній.

3. Рівень централізації/децентралізації державної влади, що впливає не так на якість взаємовідносин державного управління та волонтерського руху, як на рівень проблем, що вирішуються в процесі контактів. Адже не секрет, що більшість волонтерських ініціатив реалізовується саме на локальному рівні, тому від обсягу компетенції та повноважень місцевих органів влади, їх здатності самовизначення щодо вибору шляхів подолання проблем залежить успішність перспектив відносин, що розглядаються. При цьому потрібно зважувати на обсяг повноважень центральних органів влади як здатність взаємодіяти з волонтерським середовищем у ході реалізації загальнонаціональних проектів та програм. Особливо важливо оптимально визначити рівень концентрації владних повноважень для кожної інституційної ланки в системі державного управління з подальшою передачею “надлишкових” повноважень максимально наближеним до населення суб'єктам [12]. З огляду на це, гармонійний їх розподіл сприятиме вдалому розвитку взаємовідносин. Цей чинник поєднує з попередніми подібна конфігурація класифікаційних ознак.

4. Волю суб'єктів відносин як бажання та здатність діяти й взаємодіяти в напрямі свідомо поставленої мети щодо створення умов для забезпечення суспільного розвитку, долаючи внутрішні і зовнішні перешкоди. Дослідження свідчать, що воля людини виражається у ступені її спроможності переборювати труднощі на шляху до мети та можливості керувати своєю поведінкою й підпорядковувати свою діяльність певним

завданням [13]. Вагу цього чинника підтверджує усвідомлення неспроможності будь-яких відносин за умов відсутності взаємного прагнення. Такий чинник характеризується приналежністю до груп специфічних та тимчасових факторів, що різнить його від розглянутих вище показників.

5. Громадську думку. Вона є одним з різновидів соціальної інформації, щодо внутрішнього світу людей, їх оцінки свого становища в суспільстві, мотивів діяльності, емоційних та психічних станів тощо, яка має значну вагу для ефективного управління суспільством [14]. Громадська думка так само є тимчасовим фактором, адже має властивість змінюватись залежно від ситуації в соціумі, проте це не зменшує її ваги як чинника взаємовідносин.

Саме зазначені фактори, на нашу думку, відіграють провідну роль серед сукупності чинників кожного окремо взятого випадку взаємовідносин, визначаючи їх спрямування, тоді як решта, доповнюючи цю композицію, сприяє або перешкоджає розвиткові відносин, зокрема їх інтенсифікації, підвищенню результативності та збільшенню соціальної значущості.

Висновки

Чинники (фактори) взаємовідносин державного управління та волонтерського руху – це обставини, умови, рушійні сили й причини, що визначають суть їх відносин, а також здійснюють вплив на цей процес.

Вони можуть бути класифіковані з огляду на різні підходи до їх характеризувannya, зокрема за рівнем охоплення (загальні та специфічні), за ступенем впливу (основні та другорядні), за часом дії (постійні та тимчасові), за способом дії (безпосередні та опосередковані), за наслідками (позитивні та негативні), за результатом застосування (влучні та невлучні), за відношенням до процесу (об'єктивні та суб'єктивні), за видом залучення ресурсів (інтенсивні та екстенсивні), за рівнем актуальності (своєчасні та несвоєчасні), за нормативною визначеністю (регламентовані та нерегламентовані), за типом виникнення (об'єктивно зумовлені та навмисно спричинені), за відповідністю цілям діяльності (прийнятні та неприйнятні), за суспільною корисністю (суспільно корисні та суспільно шкідливі), за ставленням громадськості (схвальні та засуджувані).

Відповідно до наведеного аналізу, кожен зі згаданих чинників відповідає певному або кільком із запропонованих критеріїв, що визначає його вагу, значення та ступінь впливовості.

Особливу роль у формуванні та розвитку взаємовідносин органів влади та волонтерського співтовариства відіграють п'ять ключових чинників, які, на нашу думку, полягають у пануючому політичному режимові, ступені розвитку громадянського суспільства, рівні централізації/децентралізації державної влади, волі суб'єктів відносин та громадській думці.

Урахування розглянутих чинників сприятиме суб'єктам взаємовідносин у доборі відповідних заходів, ресурсів та зусиль, спрямованих на підвищення ефективності цього процесу, зорієнтованого на створення умов для забезпечення сталого суспільного розвитку, або ж запобігатиме небажаним його наслідкам.

Окреслені чинники державно-волонтерських взаємовідносин не обмежуються запропонованим переліком, так само як і підходи до їхньої класифікації. При цьому стаття створює підґрунтя для розвитку досліджень у цьому напрямі, а також спонукає до оцінки ступенів їхнього впливу на процес встановлення відповідних зв'язків та

розробки теоретичних засад типології взаємовідносин, заснованої на аналізі розглянутих факторів.

Література

1. Голубь В. В. Політико-адміністративні аспекти формування громадянського суспільства у транзитивних суспільствах / В. В. Голубь // Вісник НАДУ [Текст]. — 2010. — № 1. — С. 183—192.

2. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс] : доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень. — 2012. — 56 с. — Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_nauk_an_rozrobku/stan_poz_gp_sus.pdf.

3. Стойка А. В. Механізми ефективної взаємодії органів державної влади і громадських об'єднань на регіональному рівні [Текст] : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.02 / А. В. Стойка. — Донецьк : [б. в.], 2006. — 22 с.

4. Самбук О. М. Взаємовідносини органів державної влади та інститутів громадянського суспільства як предмет наукових досліджень / О. М. Самбук // Державне будівництво [Електронний ресурс]. — 2010. — № 1. — 8 с. — Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/4/08.pdf>.

5. Маслова Н. М. Фактори формування, функціонування і розвитку територіальних соціокультурних систем / Н. М. Маслова // Геополітика и екогеодинамика регионов [Текст]. — 2009. — Вып. 1. — С. 75—82.

6. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування [Текст] : монографія / В. С. Куйбіда. — К. : МАУП, 2004. — 432 с.

7. Шаповалова А. Глобальне громадянське суспільство як чинник формування української самоврядності / А. Шаповалова // Освіта регіону [Текст]. — 2009. — № 1. — С. 57.

8. Медведчук В. В. Волонтерство – це також праця / В. В. Медведчук // Правова держава [Електронний ресурс]. — 2011. — Режим доступу : http://ukr-pravo.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=5049:2011-10-20-08-29-01&catid=2:komentar&Itemid=2.

9. Мороз О. Ю. Політичний режим / О. Ю. Мороз // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. Т. 8 : Публічне врядування / наук. ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.]. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. — С. 438—440.

10. Рудич Ф. Політичний режим і народовладдя: методологічний контекст / Ф. Рудич // Віче [Електронний ресурс]. — 2011. — № 17. — Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/2690/>.

11. Бородій О. Громадянське суспільство і держава: чинники протистояння чи розвитку? / О. Бородій // Вісник Львівського університету [Текст]. — 2010. — Вып. 13. — С. 164—171.

12. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України [Текст] / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко [та ін.] ; Швейцарсько-український проект “Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO”. — К. : ТОВ “Софія”, 2012. — 128 с.

13. Коваленко О. О. Філософсько-правовий аспект волі як чинника, що обумовлює поведінку суб'єкта трудового права / О. О. Коваленко // Право [Текст] : зб. наук. пр. — Вып. 17. — Х. : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2011. — С. 53—55.

14. Подлевський С. Взаємовплив політичної влади та громадської думки в контексті трансформацій суспільства / С. Подлевський // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова [Текст]. — 2009. — Вип. 1. — С. 97—101. — (Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін).

V. Holub

**FACTORS OF MUTUAL RELATIONS BETWEEN PUBLIC ADMINISTRATION
AND VOLUNTARY MOVEMENT**

The article reviews such factors of mutual relationship between public administration and voluntary movement as circumstances, conditions, driving forces and causes that determine the nature of the relationship and have influence on the process of their formation and development. The approaches to clustering of these factors are analyzed, and the classification of the relationship factors, based on the criteria due to the circumstances of relations between public administration and voluntary movement, are offered. The main factors that play a special role in the evolution of relations between the authorities and the volunteer community are identified.

Key words: volunteering, volunteerism, public administration, government, relationships, factors, factors of relationship, classification of factors.